

מנהגי וורמייזא

מכתב יד הרב ר' יוזפא שמש ז"ל.

אוצר החכמה

מנהג קידוש החמה

א. הרואה חמה בתקופתה, והוא מכ"ח שנה לכ"ח שנה, והתקופה בתחלת ליל ד', כשרואה אותה ביום ד' בבוקר, אומר ברוך אתה ה' אלקינו מלך העולם עושה מעשה בראשית.

ב. ונהירנא כד הויתי טליא, בתחלת מחזור קצ"ג [שנת שע"ז], בק"ק בולדא במקום מולדתי, נתקבצו יחד כל הקהל בחצר בית הכנסת, וברכו על החמה עושה מעשה בראשית, אחרי שהיא מצוה הבאה אחת לכ"ח שנה חביבה וברוב עם הדרת מלך.

ג. וכן היה נוהג מורי האלוף הותיק האב"ד מוהר"ר זוסמן ברילין נר"ו פה ק"ק וורמייזא, בתחלת מחזור קצ"ה [שנת ת"ה], ועל ידי השמש היו מכריזין שחרית בבית הכנסת, שיהיו כולם מוכנים קרוב לשעה רביעית על היום לקדש החמה, ואחר כך כשהגיע שעה רביעית הכריז השמש דרך

א. הרב ר' יוזפא ז"ל, היה שמש בקהלה העתיקה ורמייזא שבאשכנז (עירו של רבינו אלעזר גרמיוזא בעל הרוקח ז"ל, ועיין שם הגדולים להחיד"א בערכו), לפני כשלש מאות וחמישים שנה. נולד בשנת שע"ג בק"ק פולדא, וכיהן כשמש בוורמייזא עשרות בשנים. חיבר ספר „מנהגי ורמייזא“, בי רשם בדיוקנות את כל מנהגי הקהלה לפרטיו, מראשית השנה ועד אחרית שנה. מלבד הרבנים הנזכרים בסעיף ג' וד', כיהן בימיו כאב"ד בוורמייזא גם הגאון רבי שמשון בדרך ז"ל אביו של הגאון בעל חות יאיר (עיין הקדמת שו"ת חות יאיר כי אביו הגר"ש הגיע לוורמייזא בשנת ת"י). פרק זה של „מנהג קידוש החמה“ הועתק מספר „מנהגי ורמייזא“ שבעצם כתב ידו של המחבר ז"ל.

א. הרואה חמה, לשון המחבר שו"ע או"ח סי' רכ"ט. אומר ברוך אתה ה', וכן להלן סעיף ג' וד', ומבואר שבירכו בשם ומלכות, ועיין מה שכתבנו ב„דיני ברכת החמה“ סעיף א' בהערה.

ב. נתקבצו יחד כל הקהל, עיין ב„דיני ברכת החמה“ סעיף ב' בהערה. בחצר בית הכנסת, בס' יוסף אומץ (לר' יוזפא האן ז"ל מפראנקפורט דמיין, נולד שנת ש"ל) סי' שע"ח כתב שהלכו לברך בחצר בית עלמין. והטעם כי שם היה מישור פנוי ונראה כדור החמה בבוקר.

ג. ועל ידי השמש היו מכריזין שחרית, במג"א סי' רכ"ט הביא ממהרי"ל להכריז בערב שלפניו. אבל ביוסף אומץ שם כתב שהשמש מכריז בביהכנ"ס בשחרית. קרוב לשעה רביעית, עיין מה שכתבנו ב„ביאורי הלכה“ סימן ב' אות ג' יסוד מנהג זה לברך דוקא בשעה הרביעית.